

Læreplan i norsk for hørselshemmede

Fastsatt som forskrift av Kunnskapsdepartementet 05.07.2013

Gjelder fra 01.08.2013

Gjelder til 31.07.2022

Utgått

Formål

Norsk for hørselshemmede er et sentralt fag for kulturforståelse, kommunikasjon, dannelse og identitetsutvikling. Gjennom aktiv bruk av det norske språket innlemmes barn og unge i kultur og samfunnsliv, og rustes til deltakelse i arbeidsliv og demokratiske prosesser. Faget åpner sammen med faget norsk tegnspråk arenaer der elevene ut fra egne forutsetninger får anledning til å finne sine egne uttrykk, ytre seg, bli hørt og få svar.

Samtidig skal norskfaget utvikle elevenes språkkompetanse ut fra den enkeltes evner og forutsetninger med hensyn til språk, auditiv oppfattelse, kommunikative strategier og utnyttelse av hørselsteknisk utstyr. Muntlige ferdigheter og lese- og skrivekompetanse er både et mål i seg selv og et nødvendig grunnlag for læring i alle fag på alle trinn. Faget skal stimulere til lese- og skrivelyst og bidra til å utvikle gode læringsstrategier.

I Norsk for hørselshemmede møter elevene et bredt spekter av begreper, tegn, ord og ulike typer muntlige, skriftlige og sammensatte tekster der skrift, bilde og lyd spiller sammen. Faget skal hjelpe elevene til å orientere seg i mangfoldet av tekster og gi rom for både opplevelse og refleksjon. I løpet av opplæringstiden skal de lese sakprosa og skjønnlitteratur, utvikle evnen til kritisk tenkning og få perspektiv på teksthistorien. De skal selv produsere ulike typer tekster med hensiktsmessige verktøy og tilpasse språk og form til ulike formål, mottakere og medier. Etter hvert vil de også kunne fordype seg i faglige emner og bli dyktigere til å formidle et faglig innhold til andre.

Norskfaget for hørselshemmede befinner seg i spenningsfeltet mellom det historiske og det samtidige, det nasjonale og det globale. Å se norsk språk og kultur i et historisk og nasjonalt perspektiv kan gi elevene større forståelse for det samfunnet de er en del av. Internasjonale perspektiver i norskfaget kan bidra til å utvikle kulturforståelse, toleranse og respekt for andre.

I Norge er norsk og samisk offisielle språk, bokmål og nynorsk er likestilte skriftlige målformer og norsk tegnspråk er anerkjent som et fullverdig språk. Vi bruker mange ulike dialekter og sosiolekter, i tillegg til andre språk enn norsk. Det språklige mangfoldet er en ressurs for å utvikle barns og unges språkkompetanse. Med utgangspunkt i denne språksituasjonen skal barn og unge få et bevisst forhold til språklig mangfold og lære å lese og skrive på norsk.

Norsk for hørselshemmede må sees i sammenheng med læreplanen for norsk tegnspråk. Sammen utgjør disse to språkene det nødvendige grunnlaget for en opplæring av elever som skal bli funksjonelt tospråklige i det norske samfunnet. De to språkene skal også være med på å danne grunnlag for flerspråklighet og deltakelse på internasjonale arenaer.

Hovedområder

Faget er strukturert i hovedområder som det er formulert kompetansemål innenfor.

Hovedområdene utfyller hverandre og må ses i sammenheng.

Faget er et fellesfag for alle utdanningsprogrammene i videregående opplæring. Opplæringen skal derfor gjøres mest mulig relevant for elevene ved å tilpasses de ulike utdanningsprogrammene.

Norsk for hørselshemmede har kompetansemål etter 2., 4., 7., og 10. årstrinn i grunnskolen og etter Vg1, Vg2 og Vg3 i studieforberedende utdanningsprogram i videregående opplæring.

I yrkesfaglige utdanningsprogram er det kompetansemål etter Vg2 og etter påbygging til generell studiekompetanse.

Oversikt over hovedområder:

Årstrinn	Hovedområder
----------	--------------

1.-10. Vg1-Vg3	Muntlig kommunikasjon	Skriftlig kommunikasjon	Språk, litteratur og kultur
-------------------	-----------------------	-------------------------	-----------------------------

Muntlig kommunikasjon

Hovedområdet Muntlig kommunikasjon handler om å lytte og kommunisere gjennom ulike grader av tale i forskjellige sammenhenger. Å lytte og uttrykke seg på norsk eller tegnspråk er sentralt for å utvikle sosial og kulturell kompetanse. Lytting forstås som en aktiv handling der eleven ved bruk av alle sanser skal lære og forstå gjennom å oppfatte, tolke og vurdere andres utsagn. Gjennom forberedt muntlig fremføring og spontan muntlig samhandling skal eleven utvikle kompetanse i å kommunisere med andre og uttrykke egne tanker og ideer med et variert ordforråd i ulike sjangere.

Skriftlig kommunikasjon

Hovedområdet Skriftlig kommunikasjon handler om å lese og skrive norsk. Opplæringen omfatter den første lese- og skriveopplæringen og den systematiske videreutviklingen av lese- og skrivekompetansen gjennom hele opplæringsløpet. Opplæringen i lesing skal stimulere eleven til å lese og skrive, og innebærer at eleven skal lese ulike typer tekster, både for å lære og å oppleve. Kritisk vurdering og analyse inngår også i hovedområdet. Leseopplæringen skal samtidig bidra til at eleven blir bevisst sin egen utvikling som leser og skriver. Skrivning innebærer å uttrykke, bearbeide og kommunisere tanker og meninger i ulike typer tekster. God skriftlig kommunikasjon forutsetter et godt begreps- og ordforråd, kjennskap til skriftspråklige konvensjoner, ferdigheter i tekstbygging og kompetanse i å tilpasse tekst til formål og mottaker. Sammensatte tekster er en naturlig del av de tekstene elevene skal lese og utforme.

Språk, litteratur og kultur

Hovedområdet Språk, litteratur og kultur handler om norsk og nordisk språk og tekstkultur, med internasjonale perspektiver på både norsk og tegnspråk. Forholdet mellom norsk og tegnspråk og minoritetsspråkenes status er også en del av hovedområdet. Elevene skal utvikle en selvstendig forståelse av norsk språk og litteratur og innsikt i hvordan språk og tekst har endret seg over tid, og fortsatt er i endring. Elevene skal få kunnskap om språket som system og språket i bruk. De skal lese og reflektere over et stort og variert utvalg av eldre og nyere tekster i ulike sjangere og fra ulike medier.

Timetall

Timetallet er oppgitt i 60-minutters enheter.

BARNETRINNET

1. – 7. årstrinn: 2059 timer

UNGDOMSTRINNET

8. – 10. årstrinn 678 timer

STUDIEFORBEREDENDE UTDANNINGSPROGRAM

Vg1: 113 timer

Vg2: 112 timer

Vg3: 168 timer

YRKESFAGLIGE UTDANNINGSPROGRAM

Vg1: 56 timer

Vg2: 56 timer

PÅBYGGING TIL GENERELL STUDIEKOMPETANSE FOR YRKESFAGLIGE UTDANNINGSPROGRAM

Vg3: 280 timer

Grunnleggende ferdigheter

Grunnleggende ferdigheter er integrert i kompetansemålene der de bidrar til utvikling av og er en del av fagkompetansen. I norsk for hørselshemmede forstås grunnleggende ferdigheter slik:

Muntlige ferdigheter i norsk for hørselshemmede er å skape mening gjennom å munnavlese, lytte og uttrykke seg gjennom ulike grader av tale eller tegnspråk som velges ut fra elevens forutsetninger. Muntlige ferdigheter er knyttet til tegnspråksituasjoner, talesituasjoner og kombinasjoner av disse, og innebærer å lytte aktivt og å kunne ta ordet forberedt og spontant. Det innebærer videre å kunne samhandle om norskfaglige emner, problemstillinger og tekster via ulike språk, kommunikative strategier og medier, samt å kunne tilpasse språket til formål og mottaker. Utvikling av muntlige ferdigheter i norskfaget forutsetter systematisk arbeid med muntlige sjangere og strategier i stadig mer komplekse lytte- og samtalesituasjoner.

Å kunne skrive i norsk for hørselshemmede er å ytre seg på en hensiktsmessig måte og kommunisere med andre ved å bruke skriftspråket. Det vil si å kunne skrive teksttyper som er relevante for faget og kunne ta i bruk norskfaglige begreper. Å skrive i norskfaget er også en måte å utvikle og strukturere ideer og tanker på, og en metode for å lære. Opplevelse av skriveglede er et viktig utgangspunkt for å utvikle skriveferdigheter. Å skrive tekster i et bredt utvalg sjangere med hensiktsmessige verktøy er et spesielt norskfaglig ansvar. Det innebærer å være i stand til å planlegge, utforme og bearbeide tekster som er tilpasset formål og mottaker. Utviklingen av skriftlige ferdigheter i norskfaget innebærer å arbeide systematisk med formelle skriveferdigheter, tekstkunnskap og ulike skrivestrategier for å bli i stand til å skrive stadig mer komplekse tekster.

Å kunne lese i norsk for hørselshemmede er å skape mening fra tekster fra nåtid og fortid i et bredt utvalg sjangere. Det innebærer å engasjere seg i tekster og få innsikt i andre menneskers tanker, opplevelser og skaperkraft. Det innebærer videre å kunne finne informasjon og forstå resonnementer og framstillinger i ulike typer tekster, og å kunne forholde seg kritisk og selvstendig til de leste tekstene. Utviklingen av ferdigheten forutsetter at elevene leser ofte og mye og at de arbeider systematisk med lesestrategier som er tilpasset formålet med lesingen og med ulike typer tekster i faget. Utviklingen går fra grunnleggende avkodning og forståelse av enkle tekster til å kunne forstå, tolke, reflektere og vurdere stadig mer komplekse tekster i ulike sjangere. For døve- og sterkt tunghørte elever innebærer leseopplæring også en utnyttelse av deres språklige ressurser i spillet mellom norsk og tegnspråk.

Å kunne regne i norsk for hørselshemmede er å tolke og forstå informasjon i tekster som inneholder tall, størrelser eller geometriske figurer. Det innebærer å kunne vurdere, reflektere over og kommunisere om sammensatte tekster som inneholder grafiske framstillinger, tabeller og statistikk. Regneferdigheter i norskfaget utvikles gjennom å skape helhetlig mening i stadig mer krevende tekster der ulike uttrykksformer må ses i sammenheng.

Digitale ferdigheter i norsk for hørselshemmede er å bruke digitale verktøy, medier og læringsressurser for å innhente og behandle informasjon, skape og redigere ulike typer tekster og kommunisere med andre. I denne sammenhengen er det viktig å kunne vurdere og bruke kilder på en bevisst måte. Utviklingen av digitale ferdigheter er en del av lese- og skriveopplæringen i faget, og innebærer å finne, bruke og etter hvert vurdere og referere til digitale kilder i skriftlige og muntlige tekster, og selv produsere stadig mer komplekse tekster. Videre innebærer det å utvikle kunnskap om opphavsrett og personvern, og ha en kritisk og selvstendig holdning til ulike typer av digitale kilder.

Kompetansemål

Etter 2. årstrinn

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte etter, forstå, gjengi og kombinere informasjon
- lytte, ta ordet eller tegnet etter tur og gi respons til andre i samtaler
- leke, improvisere og eksperimentere med rim, rytme, språklyder, stavelser, meningsbærende elementer, tegn og ord
- utforske egen hørsel ved å gjenkjenne, lytte ut og knytte språklydene til munnstilling, skriftbilde og håndalfabet
- samtale om hvordan valg av ord, intonasjon, tegn, mimikk og kroppsspråk kan skape ulik mening i tekster
- hilse, stille spørsmål og svare på enkle spørsmål
- fortelle sammenhengende om egne følelser, opplevelser og erfaringer
- uttrykke egne tekstopplevelser gjennom tegn, ord, tegning, sang, drama, rytmikk og bevegelse og andre estetiske uttrykk

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- vise forståelse for sammenhengen mellom språklyd og bokstav og mellom talespråk, skriftspråk og tegnspråk
- bruke hele sanseapparatet til å trekke lyder/bokstaver sammen til ord
- lese store og små trykte bokstaver
- lese enkle tekster med sammenheng og forståelse på papir og skjerm
- bruke store og små bokstaver og eksperimentere med ord i egen håndskrift og på tastatur
- bruke egne kunnskaper og erfaringer for å forstå og kommentere innholdet i leste tekster
- skrive etter mønster fra enkle eksempeltekster og ut fra andre rammer for skriving
- arbeide kreativt med tegning og skriving i forbindelse med lesing

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- samtale om at norsk og tegnspråk er ulike språk, og hvordan de brukes i ulike situasjoner
- samtale om personer og handling i eventyr og fortellinger
- samtale om innhold og form i eldre og nyere sanger, regler og dikt
- samtale om hvordan ord og bilde virker sammen i bildebøker og andre bildemedier
- finne skjønnlitteratur og sakprosa på biblioteket til egen lesing

Etter 4. årstrinn

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte etter, gjengi, forklare og reflektere over innholdet i muntlige tekster
- bruke munnstilling, språklyder og muntlige fraser i kommunikasjon med andre
- følge opp innspill fra andre i faglige samtaler og stille oppklarende og utdypende spørsmål

- samhandle med andre gjennom dramatisering, samtale og diskusjoner på norsk eller tegnspråk
- bruke et egnet ordforråd til å samtale om faglige emner, fortelle om egne erfaringer og uttrykke egne meninger
- framføre tekster for medelever på norsk eller tegnspråk

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese ulike typer tekster for barn med forståelse, flyt og sammenheng
- finne informasjon ved å kombinere ord, setninger, avsnitt og illustrasjon i tekster på skjerm og papir
- lese, reflektere over og samtale om egne og andres tekster
- gjenkjenne og bruke språklige virkemidler som gjentakelse, kontrast og enkle språklige bilder
- bruke ulike typer notater som grunnlag for egen skriving
- benytte et tilstrekkelig ordforråd til å uttrykke opplevelser, kunnskap, følelser og egne meninger
- skrive enkle fortellende, beskrivende og argumenterende tekster inspirert av eksempeltekster
- variere ordvalg og setningsbygning i egen skriving
- skrive med sammenhengende og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur i egen skriving
- strukturere tekster med overskrift, innledning, hoveddel og avslutning
- bruke og beskrive sentrale ordklasser og tegnsetting i egen og andres tekster
- anvende ofte brukte grammatiske strukturer, småord, sentrale setningsmønstre og stavemåter
- lage tekster som kombinerer ord eller tegn, bilde og lyd eller visuelle effekter med og uten digitale verktøy
- søke etter informasjon, skape, lagre og gjenfinne tekster ved hjelp av digitale verktøy
- bruke bibliotek, Internett og ordbok til å finne informasjon til egen skriving

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- beskrive ord, tegn, uttrykksmåter, noen ordklasser og deres funksjon på tegnspråk og norsk
- forklare forskjellen mellom språkbruk og språkvalg i nær- og fjernkommunikasjon
- samtale om opphavet til og betydningen av noen kjente ordtak og faste uttrykk
- gjengi enkle tekster fra tegnspråk til norsk og fra norsk til tegnspråk
- samtale om innhold og form i sammensatte tekster
- samtale om sanger, regler, poesi, fortellinger og eventyr fra fortid og nåtid på norsk og tegnspråk og i oversettelse fra samisk og andre språk
- beskrive sjangertrekk i eventyr og fortellinger
- gi uttrykk for egne tanker og opplevelser om barnelitteratur, teater, film, dataspill og tv-programmer
- uttrykke tanker om språk, personer og handling i egnede tekster fra ulike tider og kulturer

Etter 7. årstrinn

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til og videreutvikle innspill fra andre og skille mellom meninger og fakta
- uttrykke og grunngi egne standpunkter og vise respekt for andres
- bruke bilder, sang og musikk i framføringer og presentasjoner på norsk eller tegnspråk
- opptre i ulike roller gjennom dramaaktiviteter, opplesing og presentasjon på norsk eller tegnspråk
- uttrykke seg med et ordforråd tilpasset innhold og kommunikasjonssituasjon
- presentere et fagstoff tilpasset formål og mottaker, med og uten digitale verktøy
- vurdere andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese et bredt utvalg norske og oversatte tekster i ulike sjangere på norsk og reflektere over innhold og form i teksten
- referere, oppsummere og reflektere over hovedmomenter i tekster og stille spørsmål knyttet til tekstene
- lese enkle tekster på svensk og dansk og gjengi og kommentere innholdet
- forstå og tolke opplysninger fra flere uttrykksformer i en sammensatt tekst
- mestre sentrale regler i formverk og ortografi og skrive tekster med variert setningsbygning og funksjonell tegnsetting
- skrive tekster med klart uttrykt tema og skape sammenheng mellom setninger og avsnitt
- skrive fortellende, beskrivende, reflekterende og argumenterende tekster etter mønster fra eksempeltekster og andre kilder, og tilpasse egne tekster til formål og mottaker
- skrive sammenhengende med personlig og funksjonell håndskrift, og bruke tastatur på en hensiktsmessig måte
- gi tilbakemelding på andres tekster ut fra faglige kriterier og bearbeide egne tekster på bakgrunn av tilbakemelding
- bruke digitale kilder og verktøy til å lage sammensatte tekster med hyperkoplinger og varierte estetiske virkemidler
- velge ut og vurdere informasjon fra bibliotek og digitale informasjonskanaler

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- utføre grunnleggende setningsanalyse og vise hvordan tekster er bygd opp ved hjelp av begreper fra grammatikk og tekstkunnskap
- lese stedsnavn som inneholder spesielle nordsamiske bokstaver og kjenne til enkelte ord og uttrykk på ett av de samiske språkene
- finne språklige særtrekk i sitt eget miljø og sammenligne med enkelte andre talemålsvarianter
- gi eksempler på og reflektere over hvordan språk kan uttrykke og skape holdninger til enkeltindivider og grupper av mennesker
- gjenkjenne flertydighet i norsk
- drøfte og vurdere skjønnlitterære tekster med utgangspunkt i egne opplevelser på norsk eller tegnspråk
- sammenlikne og presentere personer og handling i barne- og ungdomslitteratur
- gjenkjenne særtrekk ved de norske målformene bokmål og nynorsk
- kjenne til opphavsrettslige regler for bruk av kilder
- bruke forskjellige former for digitale og papirbaserte ordbøker

Etter 10. årstrinn

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til, oppsummere hovedinnhold og trekke ut relevant informasjon i muntlige og visualiserte tekster
- lytte til og gjenkjenne en del alminnelige slanguttrykk og ungdomsspråk
- forklare på norsk eller tegnspråk hvordan rytme, stemmestyrke, intonasjon, mimikk og kroppsspråk kan bidra til språklig innhold
- samtale om form, innhold og formål i litteratur, teater og film og fremføre tolkende oppløsing og dramatisering
- delta i diskusjoner med begrunnede meninger og saklig argumentasjon
- presentere fagstoff med relevant fagterminologi og formålstjenlig bruk av digitale verktøy og medier, tilpasset ulike mottakere
- vurdere egne og andres muntlige framføringer ut fra faglige kriterier

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og analysere et bredt utvalg tekster i ulike sjangere og medier på norsk og formidle mulige tolkninger
- orientere seg i store tekstmengder på skjerm og papir for å finne, kombinere og vurdere relevant informasjon i arbeidet med faget
- gjengi innholdet og finne tema i et utvalg tekster på svensk og dansk
- skrive kreative, informative, reflekterende og argumenterende tekster med begrunnede synspunkter, tilpasset mottaker og formål
- uttrykke seg med et variert ordforråd og mestre formverk, ortografi og tekstbinding
- gjenkjenne virkemidlene humor, ironi, kontraster, sammenligninger, symboler og språklige bilder og bruke noen av dem i egne tekster
- planlegge, utforme og bearbeide egne tekster manuelt og digitalt og vurdere dem underveis i prosessen ved hjelp av kunnskap om språk og tekst
- integrere, referere og sitere relevante kilder på en etterprøvbar måte der det er hensiktsmessig

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjenkjenne retoriske appellformer og måter å argumentere på
- gjøre rede for noen kjennetegn ved hovedgrupper av talemål i Norge, og diskutere holdninger til ulike talemål
- gjøre rede for rettigheter i forbindelse med bruk av samisk språk i Norge og om utbredelsen av de samiske språkene
- beherske grammatiske begreper som beskriver hvordan språk er bygd opp
- forklare bakgrunnen for at det er to likestilte norske målformer og gjøre rede for språkdebattene og de språklige variasjonene i Norge i dag
- gjøre rede for prosessen med å få norsk tegnspråk anerkjent som et offisielt språk og om utbredelsen av tegnspråk
- drøfte hvordan språkbruk kan virke diskriminerende og trakasserende
- gi eksempler på og kommentere hvordan samfunnsforhold, verdier og tenkemåter framstilles i oversatte tekster fra samisk og andre språk
- presentere viktige temaer og uttrykksmåter i et utvalg sentrale samtidstekster og i noen klassiske tekster i norsk litteratur
- beskrive samspillet mellom estetiske virkemidler i sammensatte tekster og reflektere over hvordan vi påvirkes av lyd, språk og bilder
- forklare og bruke grunnleggende prinsipper for personvern og opphavsrett ved publisering og bruk av tekster
- presentere resultatet av fordypning i et selvvalgt emne: et forfatterskap, et litterært emne eller et språklig emne, og begrunne valg av tekst og emne

Etter Vg1 - studieforberedende utdanningsprogram og Vg2 - yrkesfaglige utdanningsprogram

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til og vise åpenhet for andres argumentasjon og bruke relevante og saklige argumenter i diskusjoner
- forstå og bruke norskfaglige kunnskaper og begreper i samtaler om tekst og språk
- bruke kunnskap om retoriske appellformer i presentasjoner
- samtale om og reflektere over, på norsk eller tegnspråk, sin egen språk- og kodeveksling
- bruke fagkunnskap og fagterminologi fra eget utdanningsprogram i samtaler, diskusjoner og presentasjoner om skole, samfunn og arbeidsliv

- kombinere auditive, skriftlige og visuelle uttrykksformer og bruke ulike digitale verktøy i presentasjoner

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese et representativt utvalg samtidstekster, skjønnlitteratur og sakprosa, på bokmål og nynorsk og i oversettelse fra samisk, og reflektere over innhold, form og formål
- skrive tekster med tema og fagterminologi som er tilpasset eget utdanningsprogram etter mønster fra ulike eksempeltekster
- skrive kreative tekster med bruk av ulike språklige virkemidler
- tilpasse språk og uttrykksmåter til ulike skrivesituasjoner i skole, samfunn og arbeidsliv
- bruke ulike estetiske uttrykksformer i sammensatte tekster
- gi en sammenhengende skriftlig framstilling med dekkende ordforråd og korrekte grammatiske strukturer
- vurdere og revidere egne tekster ut fra faglige kriterier
- innhente, vurdere og bruke fagstoff og informasjon fra digitale kilder i arbeidet med egne tekster, og følge regler for personvern og opphavsrett
- bruke digitale verktøy til presentasjon, publisering av egne tekster og kommunikasjon med andre

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- forklare forholdet mellom minoritetsspråk og majoritetsspråk i Norge
- reflektere over sammenhengen mellom språk, kultur og identitet
- gi eksempler på flerspråklighet og drøfte fordeler og utfordringer i flerspråklige samfunn
- beskrive og vurdere hvordan språk og sjangere brukes av representanter for ulike yrkesgrupper og i ulike sosiale sammenhenger
- sammenligne tekster på norsk og tegnspråk og reflektere over likheter og forskjeller
- gjøre rede for et bredt register av språklige virkemidler og forklare hvilken funksjon de har
- drøfte kulturmøter og kulturkonflikter med utgangspunkt i et utvalg samtidstekster

Etter Vg2 - studieforbereende utdanningsprogram

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til, vurdere og gi veiledende tilbakemelding på andres muntlige presentasjoner på norsk eller tegnspråk
- bruke kunnskap om retoriske appellformer i diskusjoner og presentasjoner
- tilpasse språk og sjanger til formål og mottaker og bruke et variert og presist ordforråd og terminologi
- presentere norskfaglige emner og drøfte det framlagte stoffet
- formidle faginnhold presist ved å bruke digitale medier og verktøy

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og analysere tekster på bokmål og nynorsk i ulike sjangere for å kunne ta stilling til spørsmål tekstene tar opp, og verdier de representerer
- skrive tekster med klar hensikt, god struktur og sammenheng

- skrive kreative, informative og argumenterende tekster, utgreiinger, litterære tolkninger, drøftinger og andre resonnerende tekster
- uttrykke seg med et variert ordforråd og mestre språklige formkrav

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for noen sentrale likheter og forskjeller mellom norrønt og moderne norsk språk
- gjøre rede for norsk språkdebatt og språkpolitikk på 1800-tallet
- forklare argumentasjonen i sakprosaetekster ved å bruke kunnskap fra retorikken
- lese et utvalg sentrale norske og noen europeiske tekster fra middelalderen til og med romantikken, sette dem inn i en kulturhistorisk sammenheng og kommentere form og innhold
- analysere innhold og vurdere bruk av virkemidler i tekster som er hentet fra ulike digitale medier
- forklare hvordan ulike forestillinger om det norske kommer til uttrykk i sentrale tekster fra slutten av 1700-tallet til 1870-årene og i et utvalg samtidstekster
- sammenligne fortellemåter og verdier i et utvalg samtidstekster med fortellemåter og verdier i myter og folkediktning
- referere til og vurdere kilder i aktuelle faglige situasjoner

Etter Vg3 - studieforbereende utdanningsprogram

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til, systematisere og sammenfatte informasjon i muntlige tekster av ulik kompleksitet og reflektere over innholdet
- lytte til og vurdere argumentasjonen i andres tekster og ta stilling til innhold og formål
- bruke et variert, nyansert ordforråd, mestre ordtak og idiomatiske uttrykk og tilpasse språk og sjanger til formål og mottaker
- drøfte og presentere norskfaglige emner ved hjelp av fagterminologi og helhetlig argumentasjon
- bruke retoriske og digitale ferdigheter til å produsere og framføre sammensatte tekster
- sette sammen og framføre et avgrenset skjønnlitterært program

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- orientere seg i store mengder tekst av ulik kompleksitet og velge, sammenfatte og vurdere relevant informasjon
- lese et utvalg samtidstekster på bokmål og nynorsk og drøfte hvordan disse tekstene språklig og tematisk forholder seg til vår tid
- skrive litterære tolkninger og retoriske analyser, kreative tekster og resonnerende tekster med utgangspunkt i norskfaglige tekster
- skrive informative tekster, utgreiinger og drøftinger med klar hensikt, god struktur og saklig argumentasjon
- uttrykke seg med et presist og nyansert ordforråd og mestre språklige formkrav
- bruke kunnskap om tekst, sjanger, medium og språklige virkemidler i egen skriving
- bruke kilder på en kritisk og etterprøvbart måte og beherske digital kildehenvisning

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for særtrekk ved et utvalg varianter av tegnspråk og norske talemål, og reflektere over forhold som kan påvirke utviklingen av tegnspråk og talemål
- gjøre rede for norsk språkdebatt og språkpolitikk fra år 1900 til i dag
- gjøre rede for noen sentrale likheter og forskjeller mellom de nordiske språkene
- gjøre rede for hvilken status minoritetsspråk har i Norge i dag
- presentere et utvalg oversatte og originale nordiske tekster
- analysere, tolke og sammenligne et utvalg sentrale norske og noen internasjonale tekster fra ulike litterære tradisjoner fra romantikken til i dag, og sette dem inn i en kulturhistorisk sammenheng
- bruke begrepsapparat fra retorikken for å analysere og vurdere tekster i ulike sakprosasjangere
- tolke og vurdere komplekse, sammensatte tekster
- gjennomføre en selvvalgt og utforskende fordypningsoppgave med språklig, litterært eller annet norskfaglig emne, og velge kommunikasjonsverktøy ut fra faglige behov

Etter Vg3 påbygging til generell studiekompetanse

Muntlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lytte til, vurdere og gi veiledende tilbakemelding på andres muntlige presentasjoner på norsk eller tegnspråk
- bruke kunnskap om retoriske appellformer i diskusjoner og presentasjoner
- tilpasse språk og sjanger til formål og mottaker og bruke et variert og presist ordforråd og terminologi
- presentere norskfaglige emner og drøfte det framlagte stoffet
- formidle faginnhold presist ved å bruke digitale medier og verktøy
- lytte til, systematisere og sammenfatte informasjon i muntlige tekster av ulik kompleksitet og reflektere over innholdet
- lytte til og vurdere argumentasjonen i andres tekster og ta stilling til innhold og formål
- bruke et variert, nyansert ordforråd, mestre ordtak og idiomatiske uttrykk og tilpasse språk og sjanger til formål og mottaker
- drøfte og presentere norskfaglige emner ved hjelp av fagterminologi og helhetlig argumentasjon
- bruke retoriske og digitale ferdigheter til å produsere og framføre sammensatte tekster
- sette sammen og framføre et avgrenset skjønnlitterært program

Skriftlig kommunikasjon

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- lese og analysere tekster på bokmål og nynorsk i ulike sjangere for å kunne ta stilling til spørsmål tekstene tar opp, og verdier de representerer
- skrive tekster med klar hensikt, god struktur og sammenheng
- skrive kreative, informative og argumenterende tekster, utgreiinger, litterære tolkninger, drøftinger og andre resonnerende tekster
- uttrykke seg med et variert ordforråd og mestre språklige formkrav
- orientere seg i store mengder tekst av ulik kompleksitet og velge, sammenfatte og vurdere relevant informasjon
- lese et utvalg samtidstekster på bokmål og nynorsk og drøfte hvordan disse tekstene språklig og tematisk forholder seg til vår tid
- skrive litterære tolkninger og retoriske analyser, kreative tekster og resonnerende tekster med utgangspunkt i norskfaglige tekster
- skrive informative tekster, utgreiinger og drøftinger med klar hensikt, god struktur og saklig argumentasjon
- uttrykke seg med et presist og nyansert ordforråd og mestre språklige formkrav
- bruke kunnskap om tekst, sjanger, medium og språklige virkemidler i egen skriving
- bruke kilder på en kritisk og etterprøvable måte og beherske digital kildehenvisning

Språk, litteratur og kultur

Mål for opplæringen er at eleven skal kunne

- gjøre rede for noen sentrale likheter og forskjeller mellom norrønt og moderne norsk språk
- gjøre rede for norsk språkdebatt og språkpolitikk på 1800-tallet
- forklare argumentasjonen i sakprosaetekster ved å bruke kunnskap fra retorikken
- lese et utvalg sentrale norske og noen europeiske tekster fra middelalderen til og med romantikken, sette dem inn i en kulturhistorisk sammenheng og kommentere form og innhold
- analysere innhold og vurdere bruk av virkemidler i tekster som er hentet fra ulike digitale medier
- forklare hvordan ulike forestillinger om det norske kommer til uttrykk i sentrale tekster fra slutten av 1700-tallet til 1870-årene og i et utvalg samtidstekster
- sammenligne fortellemåter og verdier i et utvalg samtidstekster med fortellemåter og verdier i myter og folkediktning
- referere til og vurdere kilder i aktuelle faglige situasjoner
- gjøre rede for særtrekk ved et utvalg varianter av tegnspråk og norske talemål, og reflektere over forhold som kan påvirke utviklingen av tegnspråk og talemål
- gjøre rede for norsk språkdebatt og språkpolitikk fra år 1900 til i dag
- gjøre rede for noen sentrale likheter og forskjeller mellom de nordiske språkene
- gjøre rede for hvilken status minoritetsspråk har i Norge i dag
- presentere et utvalg oversatte og originale nordiske tekster
- analysere, tolke og sammenligne et utvalg sentrale norske og noen internasjonale tekster fra ulike litterære tradisjoner fra romantikken til i dag, og sette dem inn i en kulturhistorisk sammenheng
- bruke begrepsapparat fra retorikken for å analysere og vurdere tekster i ulike sakprosjangere
- tolke og vurdere komplekse, sammensatte tekster
- gjennomføre en selvvalgt og utforskende fordypningsoppgave med språklig, litterært eller annet norskfaglig emne, og velge kommunikasjonsverktøy ut fra faglige behov

Vurdering

Bestemmelser for sluttvurdering:

Standpunktvurdering

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene skal ha én standpunktarakter i norsk skriftlig
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene skal ha én standpunktarakter i norsk skriftlig
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Elevene skal ha én standpunktarakter i norsk skriftlig

Der faget går over flere år, er det bare standpunktvurdering fra det øverste nivået i videregående opplæring som framkommer på kompetansebevis eller vitnemål.

Eksamen for elever

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i norsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Elevene kan trekkes ut til skriftlig eksamen i norsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Eksamen omfatter hele faget (112 timer).
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram	Elevene skal opp til skriftlig eksamen i norsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Eksamen omfatter hele

Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	faget (393 timer).
---	--------------------

Eksamen for privatister

Årstrinn	Ordning
10. årstrinn	Se gjeldende ordning for grunnskoleopplæring for voksne.
Vg2 yrkesfaglige utdanningsprogram	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i norsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert lokalt. Eksamen omfatter hele faget (112 timer).
Vg3 studieforberedende utdanningsprogram Vg3 påbygging til generell studiekompetanse	Privatistene skal opp til skriftlig eksamen i norsk. Skriftlig eksamen blir utarbeidet og sensurert sentralt. Eksamen omfatter hele faget (393 timer).

De generelle bestemmelsene om vurdering er fastsatt i forskriften til opplæringsloven.